

MEIJENDEL MEDEDELINGEN

informatiebulletin voor het Meijendelonderzoek

nr. 30
november 1996

MEIJENDEL MEDEDELINGEN

Informatiebulletin voor het Meijendelonderzoek

Redactie-adres: Sectie 3 Ecologie, IEEW
Rijksuniversiteit Leiden
Postbus 9516
2300 RA Leiden

Redactie: H.G.J.M. van der Hagen
T.J. de Jong
J.P. Oppentocht
J.J.M. Otten
T. Verstrael

ISS nummer: 1382-1105 Omslag: F. van der Meer

Druk: N.V. DZH Oplage: 500

Illustraties: F. van der Meer

Opmaak: H. Regeer

REDAKTIONEEL

In Nederland hebben levensgemeenschappen van diersoorten nauwelijks wetenschappelijke aandacht gekregen, dit in tegenstelling tot levensgemeenschappen van plantensoorten. In het buitenland ligt het wel iets anders maar toch zijn ook daar de diersoorten stiefmoederlijk bedeed. Het doet ons dan ook veel genoeg dat in deze aflevering van Meijendel Mededelingen "Diergemeenschappen in de Hollandse Duinen" van de hand van Gerrit Jan de Bruyn is opgenomen. Voor een belangrijk deel stamt de basisinformatie voor dit artikel uit de periode toen de fauna van Meijendel met een aantal vangblikken of valkuilen werd bemonsterd, in de vijftiger jaren. De informatie over verschillende diergroepen werd verwerkt, maar een overzichtsartikel heeft lang op zich laten wachten (wie een valkuil graaft voor een ander is er voorlopig zelf niet meer uit). Een Engelstalige versie verschijnt in 1997.

BROEDVOGELMONITORING MEIJENDEL 1995.

**J.P. Oppentocht, Brasemsloot 5, 2724 EL Zoetermeer. Secretariaat werkgroep:
Waalsdorperweg 54, 2597 JC Den Haag**

Algemeen.

De jaarverslagen van de Vogelwerkgroep Meijendel verschenen tot nu toe als een afzonderlijke publikatie waarvan later een wat kortere weergave in Meijendel Mededelingen gegeven werd. Met ingang van jaarverslag 1995 vervalt het afzonderlijke jaarverslag en wordt alleen gepubliceerd in Meijendel Mededelingen, vanaf aflevering 30 Holland's Duinen geheten. Zo wordt dubbel werk voorkomen, terwijl de verzendlijst slechts geringe aanpassingen behoeft.

De werkgroep inventariseerde in 1995 evenveel kavels als in 1994, namelijk 33. Het betreft echter niet steeds dezelfde kavels. Op verzoek van de DZH werd meer aandacht besteed aan de kavels in centraal Meijendel. Het zijn de nummers in de 50-serie. Dit gebeurde met het oog op mogelijke toekomstige wijzigingen in het recreatiepatroon; te bewerkstelligen door diverse beheersmaatregelen. Van kavel 2 kon dit jaar geen volledige inventarisatie gemaakt worden omdat de waarnemer door een blessure niet genoeg bezoeken kon brengen. Kavel 91 (Voorlinden, dus buiten DZH-gebied) werd niet meer geïnventariseerd, daarvoor in de plaats werd kavel 7 weer opgenomen. Met het vervallen van kavel 91 wordt het aantal soorten broedvogels lager. Dit binnenduinrandbos leverde bijvoorbeeld vaak 2 vliegenvangersoorten op die in het dungebiet niet of nauwelijks voorkomen.

Van de in 1995 geïnventariseerde kavels werden er 27 ook in 1994 geïnventariseerd. Deze kavels leveren dus het vergelijkingsmateriaal tussen beide jaren. Van de in 1994 onderzochte kavels werden de kavels 2, 31, 32, 34, 77 en 91 niet meer geteld. Daarentegen werden de kavels 7, 52, 53, 54a, 54b en 55 wél geteld. In kavel 45 werd alleen het aantal Aalscholvers geteld en van kavel 2 zijn twee minder algemene soorten opgenomen waarvan de aanwezigheid vastgesteld kon worden. Tabel 1 geeft een overzicht van de geïnventariseerde kavels en de waarnemers. Figuur 1 is een terreinschets met de getelde kavels.

Bijzonder jammer is het dat Bert Drost heeft moeten besluiten om na 1995 niet meer deel te nemen aan het inventarisatiewerk wegens gezondheidsredenen. Na reeds eerder bij het Vogelringstation Meijendel meegewerkt te hebben heeft Bert vanaf 1973 onafgebroken de inventarisatie verzorgd van kavel 71. Een periode van 23 jaar! Wij bedanken Bert Drost voor zijn inzet in al deze jaren en hopen hem nog vaak te treffen op onze vergaderingen.

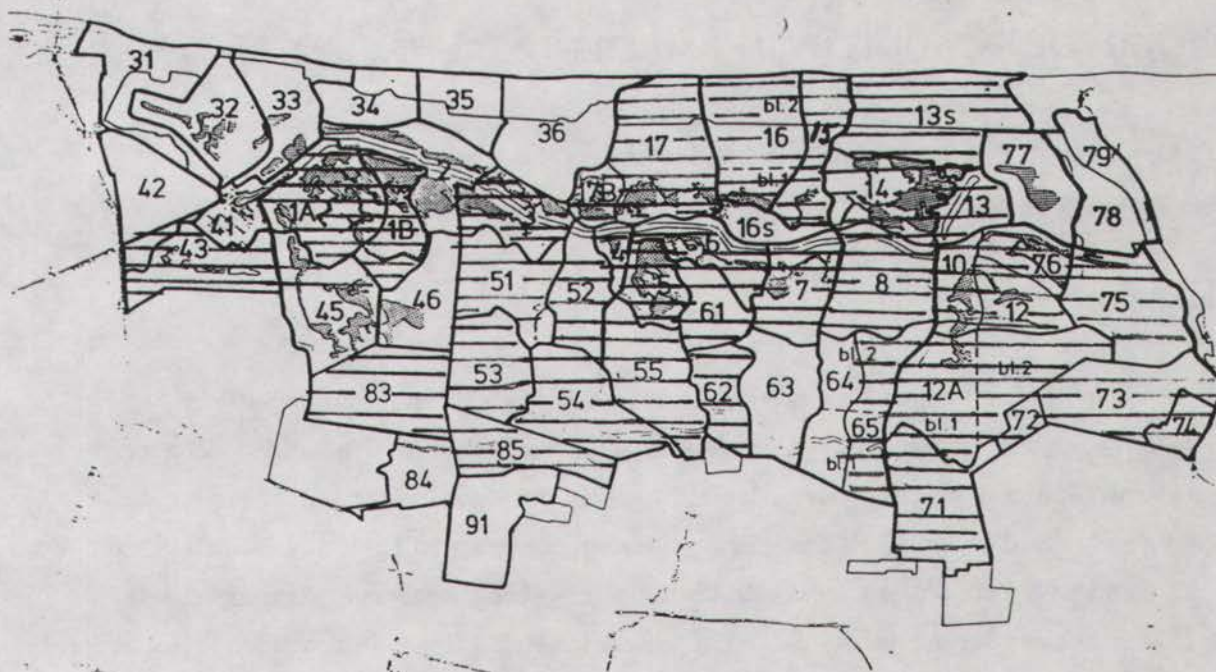

Fig.1. Ligging waarnemingskavels in 1995.

Tabel 1. Onderzochte kavels met waarnemers in 1995.

Kavel	Waarnemer	Kavel	Waarnemer
1a	L.J. Snellink	43	L. van Dam
1b	C. Fonhof	51	B. Jacobs
3	G. Rozeboom	52	J.W. Hooijmans
4/5	J.W. Hooijmans	53	W.J. Kooy
6	H. Wanders	54a	W.J. Kooy
7	P. Berkepeis	54b	J.W. Hooijmans
8	A. Dijkstra	55	J.W. Hooijmans
10/12/76	W. Calame	61	P. Berkepeis
12a	J.W. Hooijmans	62	J. Bosland
13	F.C. Hooijmans	65	N.E. Kösters
13s	N.C. Hoogendoorn	71	G. Drost
14	F.C. Hooijmans	72	A. Remeeus
15	J.P. Oppentocht	73	A. Remeeus
16	J.P. Oppentocht	74	A. Remeeus
17a	W.S. Hooijmans	75	J. Regeer
17b	G.F. Wilmink en H. Wilmink- de Wijs	83	J.J. van As
		85	J.C. Schouten

De resultaten in 1995

Door veel regenval was het duin dit broedseizoen bijzonder nat. In kavels waar regenwaterkwelplassen voorkomen was de waterstand hoger dan ooit tevoren. Dit had bijvoorbeeld tot gevolg dat Meerkoeten en zelfs Dodaarzen te vinden waren vlak bij het onverharde dienstpad langs de zeereep. De stijging van het aantal territoria van Blauwborst, Waterral en Rietzanger kan aan de grotere vochtigheid van enkele terreingedeelten te danken zijn.

In tabel 2 is het aantal territoria per kavel te vinden. In de 33 geïnventariseerde kavels werden 7766 territoria vastgesteld volgens de Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek (van Dijk, A.J. 1993). Inbegrepen zijn de 72 Aalscholvers in kavels 45 en vier territoria in kavel 2 waar verder niet geteld is. Er werden 27 kavels geteld die ook in 1994 zijn geteld; deze kavels worden gebruikt om het aantalsverloop van territoria te bepalen. Het aantal soorten was 89, de "soepeend" niet meegerekend, zes minder dan in 1994.

In de 27 te vergelijken kavels was het aantal territoria 6318 in 1994. In 1995 was dat 6543. Een stijging van 225 of 3,5%. De soorten die aan deze stijging het meest bijdroegen waren Grasmus en Fitis. Vanaf 1992 speelde vooral de vermeerdering van het winterkoningaantal een belangrijke rol bij de voortdurende stijging van het totaal aantal territoria. Nu lijkt de winterkoningpopulatie weer op peil te zijn, deze was in 1995 praktisch gelijk aan die in 1994. In de opgaven aan het SOVON komt nog eens een soort voor die niet in tabel 2 vermeld staat. Het betreft de Visdief waarvan een territorium werd opgegeven om de SOVONrichtlijnen te volgen. Volgens de waarnemer(s) was er geen sprake van een broedgeval, de soort is op zoek naar voedsel in kavel 4/5. Er zijn ook enkele waarnemingen van Visdieven die hoog over het noordelijk terreingedeelte vliegen van zee naar binnenland met een visje in de snavel.

In tabel 3 is aangegeven in welke mate soorten in aantal toenamen, afnamen of eventueel gelijk bleven. Op de uitzonderlijke stijging van de Grasmus na kan wederom gesteld worden dat 1995 voor de broedvogelbevolking een stabiel jaar was. Het verlies aan soorten wordt grotendeels veroorzaakt door het wegvallen van de inventarisaties van de kavels 2, 32 en 91. Voorts zijn de 3 vermelde territoria van de Buizerd opmerkelijk. Tot nu toe was er geregeld 1 territorium in 12 A. De vestigingen werden gemeld in kavel 12A, 62 en 83. Kavels die een behoorlijk eind van elkaar liggen. Een dubbeltelling is niet uitgesloten, doch het is nu vrij zeker dat meer dan 1 paar aanwezig was.

BROEDVOGELMONITERING MEIJENDEL 1995

Tabel 2 Broedterritoria in 1995

0 = soort wel waargenomen; geen broedterritoria.

Blad 1

Kavelnummer:	1A	1B	2	3	4/5	6	7	8	10,1	12A	13S	13	14	15	16+	totaal
Aantal bezoeken:	10	8		9	10	12	12	8	16	11	10	10	10	12	12	
Dodaars	5	0		2	4	11	10		5	2			1		4	44
Fuut	6	6		4	3	3	2		5	1	0		4		1	35
Geoorde fuut					1	0							0		3	4
Aalscholver																0
Knobbelzwaan	0	1		1	1				2				1	0		6
Nijlgans		0		1	2				2	0			1		1	7
Bergeend				0	0				1	1			1	0	1	4
Krakeend	2	3		3	6	1			9	1	0		11		4	40
Wintertaling											0		1		0	1
Wilde eend	11	2		3	5	5	6		8	0	2		12	2	4	60
Soepeend					0				2	1					1	4
Slobeend	5	2			3				0				5		1	16
Tafeleend	4	3		6	17	4	8		7	1	2		16	1	3	72
Kuifeend	9	9		13	19	4	6		18	3	0		25	1	7	114
Havik																0
Sperwer										0		0	0			0
Buizerd					0				0	1						1
Torenvalk	1			0		1			1	1	0		0			4
Boomvalk		1		1	0	1				0	0				0	3
Fazant	2	5		4	1	5	4	5	6	5	1	1	1	1	1	42
Porseleinhoen						1										1
Waterral	2	2				2			1		1		1	2	2	13
Waterhoen	10	4			1	5	9		2	1	3		5	1	4	45
Meerkoet	19	13		14	27	27	14		38	5	6		29	5	18	215
Scholekster										0				0	1	1
Kievit													1	3	2	6
Houtsnip																0
Wulp									1	1	0					2
Stormmeeuw			2		0				1		1		3	0	2	9
Holenduif														0		0
Houtduif	9	12		6	3	15	19	6	22	9	7	2	7	5	8	130
Turkse tortel																0
Tortelduif	4	2		2	1	4	1	1	1	1			1	1	3	22
Koekoek	3	2		3	1	3	2	2	3	2	1	1	1	1	1	26
Steenuil																0
Bosuil	1					1	1	1		1						5
Groene specht	1			1	1	2	2	1	3	4		1		0		16
Zwarte specht																0
Gr.bonte specht	1	1			1	1			0	2						6
Boomleeuwerik									0	2						2
Boompieper									4	8						12
Graspieper										1	4	0	2	4	3	14
Winterkoning	32	14		36	10	25	27	10	20	17	14	4	13	4	7	233
Heggenmus	25	13		25	7	10	25	20	30	25	31	5	9	10	15	250
Roodborst	12	3		4	2	13	29	9	7	15	0		1		0	95
Nachtegaal	19	14		20	5	26	21	7	11	22	21	3	4	3	4	180

MEIJEDEL MEDEDELINGEN AFL. 30, NOVEMBER 1996

vervolgblad 1a

Kavelnummer:	1A	1B	2	3	4/5	6	7	8	10/1	12A	13S	13	14	15	16+	
Blauwborst			2								2	0	1		3	8
Zwarte roodstaart																0
Gekr.roodstaart	0	1			1	1	9	5	4	9				0		30
Paapje													0			0
Roodborsttapuit				1					6	2	4	2		1	2	18
Tapuit										0	1		0	2	1	4
Merel	15	10		9	2	13	19	4	12	11	6	3	4	2	1	111
Zanglijster		0		1	0	1		1	2	4		0				9
Sprinh.rietzanger	3	1		3	1	1			8	4	5	2	2	1	2	33
Rietzanger		1		1		2					5	1	5		1	16
Bosrietzanger	2	1		1	1	4			1	2	2	2	3	1	1	21
Kleine karekiet	49	37		46	18	44	11		12	4	25	1	49	12	14	322
Spotvogel																0
Braamsluiper	6	3		10	1	4	7	1	7	4	5	1	3	1	2	55
Grasmus	10	12		30	9	20	16	22	44	33	36	8	14	11	16	281
Tuinfluit	1	2		4	3	5				4		1	2	1	1	24
Zwartkop	10	6		7	1	13	11	5	6	3			1	0		63
Fluiter																0
Tijftjaf	28	10		18	10	17	10	13	11	15	0	2	4	2	3	143
Fitis	52	70		52	28	58	35	59	48	90	43	15	26	15	25	616
Goudhaantje																0
Grauwe vliegenv.																0
Staartmees	3	3		1	2	3	4	2	7	2		1	3		1	32
Glanskop						1	5	2	2	2		1				13
Matkop	1	1				1										3
Kuifmees										0						0
Zwarte mees																0
Pimpelmees	5	4		4	3	9	8	6	13	7	1	1	2		1	64
Koolmees	6	5		4	5	14	12	15	22	28	2	2	3	1	1	120
Boomklever																0
Boomkruiper						1			1	2						4
Wielewaal					1											1
Vlaamse gaai	3	2		4	2	3	8	3	3	4	2	0	0		1	35
Ekster		0		4	3	3	7	4	5	6	3	2	3	2	3	45
Kauw					2	3		3	9	6		4				27
Zwarte kraai	1	2		3	2	2	3	3	1	2	3	2	2	1	1	28
Spreeuw		0			0	1		0	1	1						3
Huismus																0
Ringmus						1					0					1
Vink	1	1							3	0		0				5
Groenling									1						0	1
Kneu	1	2		2		1		1	11	5	6	1	2	7	6	45
Goudvink	4	4		3	1	3	2	2	3	1	1		1	1	3	29
Rietgors	9	6		10	2	6	1		9	1	5	2	6	2	5	64
Totaal	393	296	4	367	219	405	354	213	462	385	251	71	292	107	195	

BROEDVOGELMONITERING MEIJEDEL 1995

Blad 2

Kavelnummer:	17A	17B	43	45	51	52	53	54a	54b	55	61	62	
Aantal bezoeken:	11	11	8		9	6	7	7	6	6	11	7	
Dodaars	7	4									1		12
Fuut	2	1											3
Geoorde fuut	3												3
Aalscholver				72									72
Knobbelzwaan	1												1
Nijlgans	1					1							2
Bergeend	0		0										0
Krakeend	6	1											7
Wintertaling													0
Wilde eend	5	6	2							1			14
Soepeend	2												2
Slopeend													0
Tafeleend	9	1									1		11
Kuifeend	12	4	0										16
Havik													0
Sperwer	0									0		1	1
Buizerd										0		1	1
Torenvalk	0									0		0	0
Boomvalk													0
Fazant	2	2	3		7	3	3	1	0	5	4	1	31
Porseleinhoen													0
Waterral	1	1											2
Waterhoen	5	1	0								3		9
Meerkoet	15	10	2								2		29
Scholekster		1				0							1
Kievit	0	1											1
Houtsnip							1	1					2
Wulp													0
Stormmeeuw	1												1
Holenduif							1	3					4
Houtduif	6	6	16		12	13	11	8	2	12	12	28	126
Turkse tortel										1			1
Tortelduif	3	1	1					1		1			7
Koekoek	2	2	2			1	1			0	2	2	12
Steenuil													0
Bosuil					1	1	2	1					5
Groene specht			3		3	3	2	2		2	1	3	19
Zwarte specht									1	0			1
Gr.bonte specht			1		5	3	2	3	1	2	1	1	19
Boomleeuwerik													0
Boompieper					0	1	1	1	1	1			5
Graspieper	6	1											7
Winterkoning	22	6	14		12	9	7	6	2	16	12	16	122
Heggemus	19	18	13		10	8	3	2	2	8	22	6	111
Roodborst	0		10		20	13	13	7	3	17	21	22	126
Nachtegaal	13	7	18		9	9	11	7	4	15	11	11	115

MEIJENDEL MEDEDELINGEN AFL. 30, NOVEMBER 1996

vervolgblad 2a

Kavelnummer:	17A	17	43	45	51	52	53	54a	54b	55	61	62	422
													0
Blauwborst	2												2
Zwarte roodstaart													0
Gekr.roodstaart			4		6	8	6	2	3	7	3	5	44
Paapje		1											1
Roodborsttapuit	2	2											4
Tapuit	1	3											4
Merel	5	3	17		14	6	9	6	2	9	13	15	99
Zanglijster			2		1			2		2	1	1	9
Sprinh.rietzanger	4	4	2				1			1			12
Rietzanger													0
Bosrietzanger			0									1	1
Kleine karekiet	43	19	13								2		77
Spotvogel													0
Braamsluiper	5	4	3		1	2	1		1	2	6	1	26
Grasmus	26	16	10		5	9	2		1	15	12	7	103
Tuinfluit	1		4		1	1	2	2	1	1			13
Zwartkop	2		8		8	5	5	5	2	6	10	8	59
Fluiter							1	1					2
Tijftjaf	9	3	12		17	12	7	5	2	19	10	13	109
Fitis	52	30	57		47	40	22	5	12	72	28	39	404
Goudhaantje							1						1
Grauwe vliegenv.							1	1					2
Staartmees	1	1	3		3	1	1			1	4	1	16
Glanskop			2		4	1	2	2	1	2	6	2	22
Matkop													0
Kuifmees													0
Zwarte mees								1					1
Pimpelmees	1		8		21	9	9	4	3	9	14	5	83
Koolmees	2		6		26	22	21	13	3	23	16	24	156
Boomklever					1		3	1					5
Boomkruiper					8	3	3	4	1	3		3	25
Wielewaal					1	1						1	3
Vlaamse gaai	3		3		2	3	3	2	1	4	6	3	30
Ekster	5	3	1		4	3	2	1	0	3	6	2	30
Kauw	4		1		48	9	19	8		5			94
Zwarte kraai	3	2	4		4	2	1			3	1	1	21
Spreeuw					11	10	11	15		6		0	53
Huismus								1					1
Ringmus					1	1	1						3
Vink					1	3	3	1		2		4	14
Groenling													0
Kneu	6	3				1							10
Goudvink	2		1		0	1	1			1	1	1	8
Rietgors	5	9	1										15
Totaal	327	177	247	72	314	218	196	125	49	277	232	229	

BROEDVOGELMONITERING MEIJENDEL 1995

blad 3

Kavelnummer:	65	71	72	73	74	75	83	85	Totaal alle kavel
Aantal bezoeken:	8	9	11	11	11	12	11	5	
Bijzonderheden:									

Dodaars						1	4		61
Fuut						1			39
Geoorde fuut									7
Aalscholver									72
Knobbelzwaan									7
Nijlgans		1							10
Bergeend									4
Krakeend						1	1		49
Wintertaling									1
Wilde eend					6	2	2		84
Soepeend									6
Slobeend									16
Tafeleend							1		84
Kuifeend						3	3		136
Havik			1						1
Sperwer									1
Buizerd	0						1		3
Torenvalk				1			1	0	6
Boomvalk			1						4
Fazant	3	3	1	7	1	4		2	94
Porseleinhoen									1
Waterral									15
Waterhoen		1			2		1		58
Meerkoet		1					7		252
Scholekster					1				3
Kievit					3				10
Houtsnip									2
Wulp					1	1			4
Stormmeeuw									10
Holenduif		0	1						5
Houtduif	7	8	8	25	1	9	3	3	320
Turkse tortel									1
Tortelduif	1								30
Koekoek	2	1		1		2	1	2	47
Steenuil	1								1
Bosuil	1	1	1						13
Groene specht	3	3	1	2		3	1	2	50
Zwarte specht									1
Gr.bonte specht	1	3	3	2	1	1		2	38
Boomleeuwerik				1					3
Boompleper			3	7		4		2	33
Graspieper									21
Winterkoning	7	9	1	12	1	7	14	6	412
Heggemus	6	5	1	28	2	15	12	3	433
Roodborst	8	10	8	11		6	2	6	272
Nachtegaal	9	9	1	25		16	11	8	374

vervolgblad 3a

Kavelnummer: 65 71 72 73 74 75 83 85 Totaal alle kavels

Blauwborst									10
Zwarte roodstaart							1		1
Gekr.roodstaart	10	3	3	3		5	4	5	107
Paapje									1
Roodborsttapuit		1		2		2			27
Tapuit									8
Merel	6	8	2	15		8	3	4	256
Zanglijster		1		2					21
Sprinh.rietzanger				3	1	3		1	53
Rietzanger									16
Bosrietzanger		1		4	5				32
Kleine karekiet				1		3	8		411
Spotvogel							1		1
Braamsluiper	1	2		2		4	4	2	96
Grasmus	4	17	5	70	2	16	13	6	517
Tuinfluit	0	2		8		2	2	1	52
Zwartkop	2	4	3	2		3	4	4	144
Fluiter									2
Tijftjaf	9	7	8	18		8	15	6	323
Fitis	23	29	7	77		54	32	25	1267
Goudhaantje									1
Grauwe vliegenv.							1		3
Staartmees	2		1	5		3	1	1	61
Glanskop	1		1	1			1	2	41
Matkop	1		1	1					6
Kuifmees			1						1
Zwarte mees									1
Pimpelmees	6	3	3	6	1	6	2	4	178
Koolmees	7	11	8	17	1	11	2	7	340
Boomklever									5
Boomkruiper	1	2						1	33
Wielewaal									4
Vlaamse gaai	2		2	5		2	2	3	81
Ekster	2	1		8		5	1	1	93
Kauw	1	2					1	2	127
Zwarte kraai	2		1	3		3	3	1	62
Spreeuw	6						3	3	68
Huismus									1
Ringmus									4
Vink		1	4	1				2	27
Groenling				1					2
Kneu				6		2	1		64
Goudvink			1	2		2			42
Rietgors					1	1	1		82
Totaal	135	150	82	385	30	219	170	118	7766

BROEDVOGELMONITERING MEIJEDEL 1995

Vergelijking met 1994.

In tabel 3 worden de aantallen territoria vergeleken in de kavels die in 1994 en 1995 geïnventariseerd zijn. Het zijn de volgende 27 kavels: 1A, 1B, 3, 4/5, 6, 8, 10/12/76, 12A, 13, 13S, 14, 15, 16, 17, 17B, 43, 51, 61, 62, 65, 71, 72, 73, 74, 75, 83, 85.

Tabel 3: Vergelijking 1994 - 1995 in 27 dezelfde kavels. Percentages naar keuze toegevoegd.

Toename:

Soort	1994	1995	+	%	Soort	1994	1995	+	%
Dodaars	48	51	3		Zwarte Roodstaart	-	1	1	
Aalscholver	61	72	11	18	Gekr. Roodstaart	69	72	3	
Krakeend	41	49	8		Roodborsttapuit	24	27	3	
Wintertaling	-	1	1		Tapuit	7	8	1	
Soepeend	3	6	3		Sprinkhaanzanger	47	51	4	
Kuifeend	128	130	2		Rietzanger	10	16	6	60
Sperwer	-	1	1		Bosrietzanger	30	32	2	
Buizerd	1	3	2		Kleine Karekiet	376	400	24	
Waterral	11	15	4	36	Braamsluiper	68	83	15	22
Waterhoen	48	49	1		Grasmus	343	474	131	38
Kievit	8	10	2		Tjiftjaf	220	265	45	20
Wulp	3	4	1		Fitis	990	1081	91	9
Steenuil	-	1	1		Matkop	3	6	3	
Bosuil	7	8	1		Boomkruiper	18	19	1	
Groene Specht	33	39	6		Kauw	74	86	12	
Grote Bonte	26	27	1		Zwarte Kraai	45	53	8	
Specht	-	3	3		Ringmus	-	1	1	
Boomleeuwerik	20	28	8	40	Vink	12	18	6	
Boompieper	18	21	3		Kneu	58	63	5	
Graspieper	340	345	5		Goudvink	32	37	5	16
Winterkoning	164	190	26	16	Rietgors	79	81	2	
Roodborst	5	8	3	60					
Blauwborst									

Gelijk:

Soort	1994	1995			Soort	1994	1995		
Nijlgans	9	9			Porseleinhoen	1	1		
Havik	1	1			Tortelduif	27	27		
Boomvalk	4	4			Spotvogel	1	1		
					Groenling	2	2		

Afname:

Soort	1994	1995	-	%	Soort	1994	1995	-	%
Fuut	42	37	5		Zanglijster	20	17	3	
Geoorde Fuut	11	7	4		Grote Lijster	1	-	1	
Knobbelzwaan	9	7	2		Grote Karekiet	2	-	2	
Bergeend	8	4	4	50	Tuinfluit	50	45	5	10
Wilde Eend	81	77	4		Zwartkop	125	110	15	12
Slobeend	17	16	1		Fluiter	1	-	1	
Tafeleend	88	76	12	14	Goudhaantje	1	-	1	
Torenvalk	9	6	3		Grauwe Vliegenvanger	-	1	1	
Fazant	83	78	5		Staartmees	65	54	11	17
Meerkoet	252	238	14		Glanskop	34	28	6	17
Scholekster	6	3	3		Kuifmees	4	1	3	
Houtsnip	3	-	3		Zwarte Mees	1	-	1	
Stormmeeuw	11	10	1		Pimpelmees	153	136	17	11
Holenduif	4	1	3		Koolmees	275	246	29	11
Houtduif	320	255	65	20	Boomklever	3	1	2	
Koekoek	44	43	1		Wielewaal	4	3	1	
Heggemus	395	385	10		Vlaamse Gaai	63	60	3	
Nachtegaal	309	307	2		Ekster	92	77	15	16
Paapje	2	1	1		Spreeuw	27	26	1	
Merel	208	205	3		Huismus	1	-	1	

- Opmerkingen: 1. De Houtsnip, de Zwarte Specht en het Goudhaantje waren in 1995 wel aanwezig, doch de territoria lagen niet in de 27 te vergelijken kavels.
2. In 1994 waren er wel territoria van Ransuil, Kleine Bonte Specht, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Duinpieper, Witte Kwikstaart, Putter en Barmsijs. Doch ook deze lagen buiten de 27 vergelijkbare kavels. Deze soorten werden in 1995 niet in onderzocht gebied vastgesteld.
3. Steenuil en Ringmus waren in 1994 aanwezig evenals in 1995.
In 1994 evenwel buiten de te vergelijken kavels.

Verdwenen en Verschenen.

Ten opzichte van vorig jaar verdwenen 11 soorten van tabel 2 en werden er 4 aan toegevoegd. Van de tabel verdwenen: Ransuil, Kleine Bonte Specht, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Duinpieper, Witte Kwikstaart, Grote Lijster, Snor, Grote karekiet, Putter en Barmsijs. Al hiervoor werd aangegeven dat deze verandering vooral door het niet meer inventariseren van enkele kavels veroorzaakt werd. Dit zal niet het geval zijn bij soorten als Duinpieper, Snor en Grote Karekiet. Het voorkomen van deze soorten is incidenteel. De Barmsijs, vorig jaar nog in kavel 77 is nu nergens meer gemeld.

De Wintertaling was weer aanwezig en kavel 14. De soort ontbrak vorig jaar maar was o.a. wel van 1990 t/m 1993 in de kavels 72, 73, 91. Verheugend zijn de 3 territoria van de Boomleeuwerik. Vanaf 1987 is deze soort geen geregelde broedvogel meer. Kwam van 1991 tot en met 1993 met 1 a 2 territoria voor. De Zwarte Roodstaart in kavel 85 is een nieuwe vestiging van deze soort die ook bijna jaarlijks broedt bij de dienstgebouwen (kavel 41 en omgeving). De Steenuil, vorig jaar in kavel 91 (Voorlinden) wordt nu uit kavel 65 gemeld, dus binnen het DZH-terrein. Dit zou dan het eerste geval zijn na 1979 (in het onderzocht gebied).

Bijzondere waarnemingen tijdens het BMP-seizoen (1 maart - 1 september).

Een **Roerdomp** was op 12 maart in kavel 14. Op 11 augustus was een onvolwassen **Purperreiger** in kavel 17, op 15 augustus 1 adult in kavel 16.

Een **Grauwe Gors** was op 1 mei in kavel 15. Een **Indische Gans** werd op 23 april overvliegend gezien samen met een Canadagans en een Grauwe Gans (kavel 14, 15). Op 20 juni waren 5 **Canadaganzen** in kavel 14. Een aantal **Krooneenden** ($\sigma\sigma$) overzomerde. Van 2 juni tot 26 juli werden 2 tot 7 exemplaren gezien in de kavels 4/5, 14, 17, 17b. **Nonnetjes** werden tot half maart

o.a. in kavel 6, 14 en 16 gezien.

Een **Wespendief** was op 9 juli in kavel 73, op 11 juli in 13s en 77. Twee stuks waren in kavel 7 op 19 augustus. Een broedgeval in Duinrell of ander landgoed is waarschijnlijk evenals in vorige jaren. Op 26 april kwam een **Zwarte Wouw** over kavel 73 en een **Rode Wouw** was op 13 juni in kavel 6. Een **Grauwe Kiekendief** ♀ was op 27 mei in de zeereep van de kavels 13s t/m 17. Van de **Havik** kan het broeden goed verlopen zijn, er werd een vliegvlug jong gezien. De **Visarend** liet zich zien op 26 april in kavel 72, op 30 april over het strand en nog op 23 mei een exemplaar in kavel 15. Een **Smelleken** was op 24 april in kavel 17b. Op 4 maart een **Bokje** in 13s, op 10 maart 2 stuks in 17 en een in 13s. Tenslotte op 22 maart 1 exemplaar in kavel 16. Een **Velduil** verbleef op 1 mei in kavel 6 en op 15 juli in kavel 33. Van het **Paapje** komen 2 waarnemingen uit 13s op 1 mei en 29 mei. Beide keren een mannetje, niet territorium-indicerend. Op 19 augustus waren 2 **Kramsvogels** in 13s. Een **Snor** op 16 mei in 13s. In hetzelfde kavel werd op 27 mei een **Grote Karekiet** gezien in riet, luizen vangend; geen territorium-indicerend gedrag. Ook later is de soort niet meer gezien of gehoord. Op 23 mei was een **Grauwe Klauwier** in 17 en een **Klapekster** op 12 april in 12a. Een **Kruisbek** vloog op 7 april over kavel 75. Op 24 mei werd een **Roodmus** in kavel 2 gezien.

Invloed van de begrazing.

Het broedseizoen 1995 was het vijfde jaar waarin begrazing door vee in grote terreingedeelten plaatsvond. In Kijfhoek en Bierlap is een zwaardere veebezetting dan in het gebied van de Helmduinen. De doelstelling van de begrazing is het behoud van vegetatiestructuren in een zo gevarieerd mogelijk patroon. De verruiging door Duinriet en Zandzegge wordt teruggedrongen, plantensoorten zullen toenemen en ook een toenemende variatie van de fauna, met name insecten, kleine zoogdieren en vogelsoorten wordt voorzien (Bakker 1990).

De bedoeling van de begrazing is dus niet direct gericht op het ontwikkelen van de vogelstand, wel op het gevarieerder maken van de natuur in het algemeen en die doelstelling wordt van harte ondersteund. De som is meer dan de delen.

Toch zal in het volgende vooral gekeken worden naar effecten van de begrazing op de vogelwereld. Er zijn positieve kanten aan de begrazing, vooral op het gebied van planten en insecten. Ook wordt het landschap afwisselender dan voorheen (echter niet bij overbegrazing!) Verruiging is veelal teruggedrongen. Deze positieve ontwikkelingen hebben zich tot nu toe niet of nauwelijks vertaald naar een (nog) rijkere vogelstand. Overigens kan over het gehele DZH-gebied ook niet gezegd worden dat de vogelstand armer is geworden.

Maar we vragen ons wel eens af hoe het zou gaan als het gehele DZH-gebied op dezelfde wijze als in het experiment begraasd zou worden. Niet zo gunstig, denken wij.

Na 5 jaar begrazing zijn beslist wel enkele opmerkingen over begrazing en vogels te maken. De moeilijkheid is wel dat er hier maar een parameter, de begrazing, wordt beschreven, terwijl er andere kunnen zijn, bijvoorbeeld regenval of droogte en die zouden een veel grotere invloed kunnen hebben.

De gevolgen voor de Boompieperstand in begraasd gebied bleek vrijwel meteen. Na een jaar begrazing (1992) was deze soort niet meer te vinden. In niet begraasd gebied echter steeg de populatie vanaf 1992 tot en met 1995 aanzienlijk (zie vorige jaarrapporten). Hervestigingen in begraasd gebied van Kijfhoek en Bierlap werden niet geconstateerd.

Moeilijker blijkt het om het effect van begrazing op andere vogelsoorten na te gaan. De verschillen tussen de ontwikkeling van de nachtegaal- en fitispopulatie in begraasd en onbegraasd gebied bleken niet duidelijk genoeg om conclusies te kunnen trekken (verslagen 1992 t/m 1994).

Ook in 1995 is het verschil niet significant. Misschien is er wel sprake van een trend. Kijken we naar de aantalsontwikkeling in 6 begraasde kavels (6, 8, 61, 62, 65, 71), dan liep het aantal territoria daar terug van 80 naar 73 (bijna 9%). In onbegraasd gebied en extensief begraasd gebied (21 kavels) steeg het aantal van 229 naar 234, ruim 2%. Er is dus een kleine tegengestelde ontwikkeling. In het begraasde gebied was het vooral kavel 8 waar de populatie achteruitging en wel van 15 naar 7 (zelfde waarnemer). Wie in dit gebied van de voormalige meeuwenkolonie rondkijkt ziet dat het vee door geloop en gegraas wel voor een landschap met veel sleetse plekken heeft gezorgd. In dit verband zien we uit naar de resultaten van de Nachtegaal in 1996. Het is niet onmogelijk dat pas na meer dan 5 jaar de effecten van begrazing duidelijker worden. Een effect van begrazing is dat eertijds dichte bosschages opengewerkt zijn en dan minder geschikt worden als nestelgelegenheid. Zo werd in het extensief begraasde gedeelte (Helmduinen) geconstateerd dat Nachtegaal en Blauwborst zich verplaatsen naar gedeelten waar de begroeiing dichter gebleven was. Bij intensieve begrazing zal zo'n uitwijking veel moeilijker zijn. In kwelplassen, rietmoerassen en rietzomen komt de begrazing hard aan. Het vee graast ook staande in het water. Ondiepe kwelplassen krijgen het karakter van veepoelen. Paddensnoeren worden daar niet meer gezien. Rietkragen worden vernield. Jong riet wordt door paarden en koeien systematisch afgegraasd. In de broedtijd worden daarbij nesten verstoord, broedgelegenheid verdwijnt. Dit zijn negatieve ontwikkelingen voor diverse vogelsoorten. Hierbij moet bedacht worden dat ook juist in deze gebieden de grootste vogelrijkdom voorkomt, waarbij enkele soorten op de rode lijst staan, bijvoorbeeld de Geoorde Fuut, Dodaars, Porseleinhoen, Rietzanger, Grote Karekiet. In dit verband pleiten we ervoor dat sommige van deze plekken ontoegankelijk voor het vee worden gemaakt, in

pan 17, maar ook op een paar plaatsen in pan 20.

Maar vooral pleiten we voor een duidelijk nog extensievere vorm van begrazing a.h.w. zodanig dat in Kijfhoek en Bierlap bijvoorbeeld het gras hier en daar weer de kans krijgt om "plukkerig" te worden of anders gezegd wat meer gevarieerd in ouderdom. In de Helmduinen zou de veebezetting ook iets minder kunnen zijn of anders van samenstelling wil op den duur rietland als een te bestendigen vegetatiestructuur genoemd (Bakker 1990) aanwezig blijven. Bij bovengenoemde suggesties speelt ook een rol dat een flink rietgebied in kavel 13s (Sprang Pi) en kavel 14 binnenkort zal verdwijnen in het kader van de regeneratie (Van der Hagen 1996). Aldus wordt een (voedselarme) vochtige duinvallei in ere hersteld. Voor een inrichting van dit gebied ondersteunen wij graag de voorstellen die in het rapport van J. Swinkels (1996) gedaan zijn. Het handhaven van enkele "oude" landschapselementen in het te regenereren deel kan de vogelverscheidenheid bevorderen.

LITERATUUR

- Bakker, TWM 1990. Begrazing van Meijndel met paarden en koeien. Meijndel Mededelingen afl. 20, nov. 1990.
- Dijk, AJ van 1993. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek SOVON, Beek-Ubbergen.
- Hagen, HGJM van der 1996. Herinrichting Pan 26.1 en Sprang Pi. Meijndel Mededelingen, afl. 29 april 1996.
- Hoogendoorn, J 1996 Aalscholvers broedend te Meijndel. Sula 9 (4): 151 - 156.
- Swinkels, J 1996. Optimalisatie en Herinrichting Helmduinen. Terreiningrepen en Avifauna. UvA en N.V. DZH, Afdeling Natuur- en Landschapsbeheer.

Door een van onze medewerkers is een artikel geschreven in het tijdschrift Sula van de Nederlandse Zeevogelgroep. Het behandelt de vorming van de kolonie Aalscholvers in Meijndel en plaatst deze ontwikkeling in verband met andere kustkolonies. De basis zijn de gegevens uit de jaarverslagen van de VWG, aangevuld met observaties van de schrijver en enkele anderen.

Vogelpopulatie-onderzoek in Meijndel. Jaarverslagen 1958 - 1985. Archief Vogelwerkgroep

Vogelwerkgroep Meijndel. Jaarverslagen 1986 - 1994.

Tot slot.

De Vogelwerkgroep heeft veel medewerking en belangstelling ondervonden van de afdeling Natuur- en Landschapsbeheer van de N.V. DZH, waarvoor onze dank. Ook dank aan Caroline Fonhof voor het vervaardigen van tabel 2.

VOGELWAARNEMINGEN BUITEN DE BROEDTIJD, SEPTEMBER 1995 T/M FEBRUARI 1996

H. Wanders, Van Weede van Dijkeveldstraat 31, 2582 KR Den Haag, Vogelwerkgroep Meijendel.

Behalve de tellingen in het kader van het broedvogelmonitoring project (BMP) vinden er ook inventarisaties plaats buiten de broedtijd. Deze zogenaamde wintertellingen vonden plaats in de maanden september 1995 t/m februari 1996.

In de eerste plaats zijn er de Punt-Transect-Tellingen die via het SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) voor het gehele land worden geregeld. Het doel van deze tellingen is het vaststellen welke veranderingen er jaar na jaar optreden in de aantallen van de in Nederland doortrekkende en overwinterende vogelsoorten. De indexcijfers die uit de resultaten kunnen worden berekend, kunnen onder andere gelden als relatieve maat voor de aanwezige aantallen.

Behalve in aantalsontwikkelingen kan dit project ook inzicht geven in de winterverspreiding van de soorten en de mate van voorkomen in de verschillende biotopen. Naast de landelijke trend kan ook worden gekeken naar regionale trends in verband met het te voeren terreinbeheer.

A. Punt-Transect-Telling

Methode

We volgen hierbij geheel de voorschriften van het landelijke PTT-Project van SOVON. De tellingen vinden plaats voor het gehele land in de drie volgende perioden:

Van 10 t/m 25 november

Van 15 t/m 31 december

Van 10 t/m 25 februari

Binnen elke periode wordt een vastgestelde route een keer geteld. In elke route worden 20 vaste telpunten op kaart vastgelegd. Op deze punten worden gedurende precies vijf minuten alle waargenomen vogels genoteerd, dus ook de overvliegende exemplaren.

VOGELWAARNEMINGEN SEPT.95 T/M FEBR.96

Er zijn in Meijndel zeven routes uitgezet en geteld (niet allemaal alle drie de maanden). In figuur 1 zijn de zeven routes aangeduid met de letters A, B, C, D, E, F en I. Van elke route zijn de 20 telpunten gegeven. In tabel 1 vindt men de waarnemers en de datum waarop geteld is.

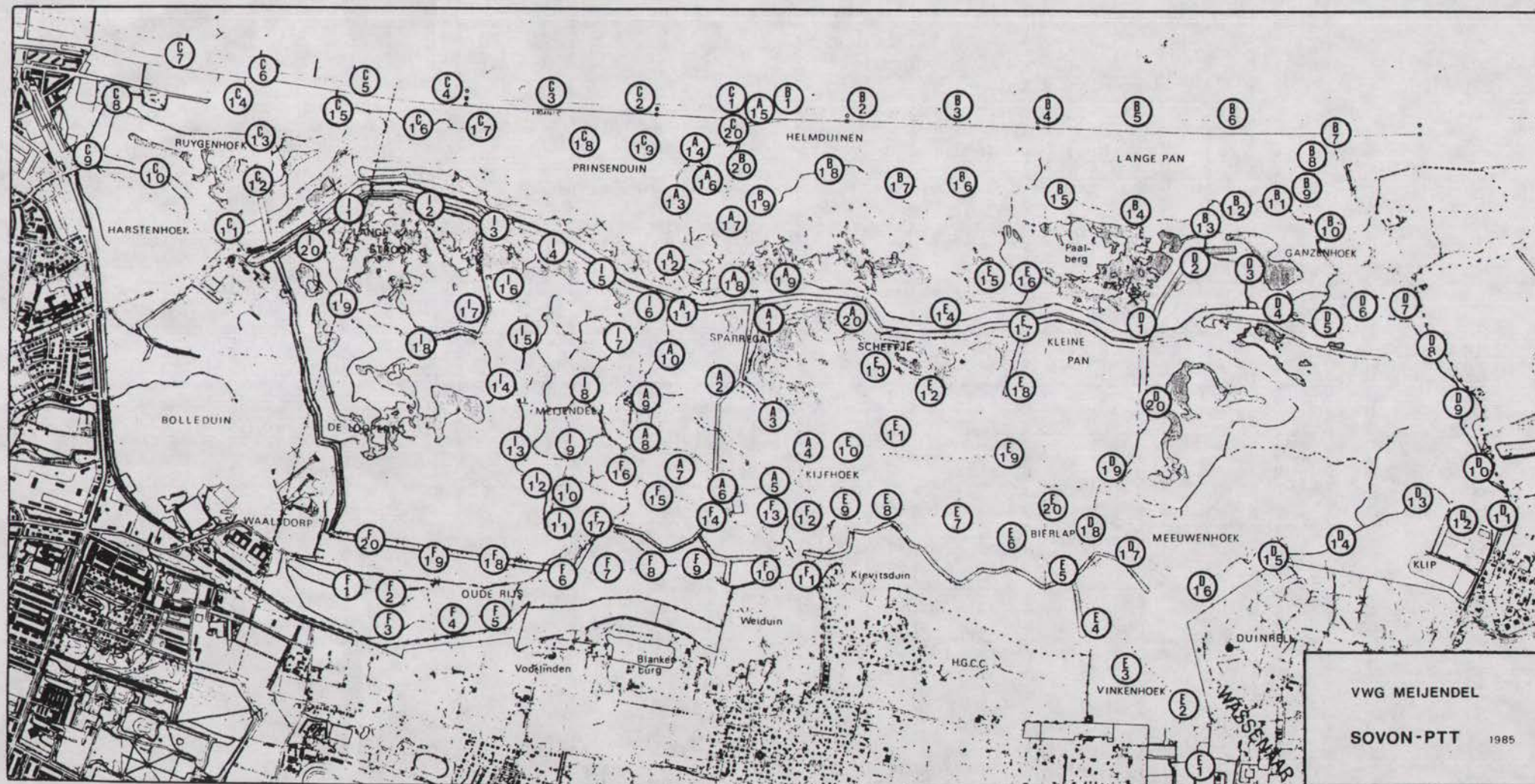
Resultaten van de PTT-Tellingen.

In tabel 2 zijn voor elke route de aantallen van de waargenomen vogels vermeld, zowel de verblijvende als de overvliegende. Route B en C hebben 7 telpunten aan de kust en route A een (punt 15). Daardoor worden er enkele soorten genoemd die voornamelijk aan de kust te zien zijn, zoals Scholekster, enkele soorten strandlopers, steenloper en Meeuwensorten in soms grote aantallen.

Tabel 1.

Waarnemers van de Punt-Transect-Telling	Wanneer geteld:		
	<u>nov. '95</u>	<u>dec. '95</u>	<u>febr. '96</u>
route A: H. Wanders	23	28	22
route B: W. Calame	21	28	
route C: L. Snellink	21	28	
route D: J. Bosland	11		25
route E: C. Fonhof		28	
route F: H. van der Meer		29	
route I: A. Remeus	21	24	

Fig.1:

VOGELWAARNEMINGEN SEPT.95 T/M FEBR.96

Tabel 2. Resultaten van Punt Transect Tellingen 1995-1996

	November '95					December '95						Februari '96	
	a	b	c	d	i	a	b	c	e	f	i	a	d
Soortnaam:													
Dodaars	4				2	3					1		
Fuut	5						2	1					1
Aalscholver	6	3	5	3			1	4	10		1		
Roerdomp						1							
Blauwe reiger	1	1		1	1						1		
Knobbelzwaan	4			3							3	3	2
Wilde zwaan		3					27	5		27	2		9
Rietgans								73			26		
Kolgans							1						
Grauwe gans		38		46				3	1	7			
Nijlgans								9					
Bergeend		2											
Smient					4								
Krakeend	10			3	1								18
Wintertaling					14	6							2
Wilde eend	35	2		5	17	75					7	49	20
Pijlstaart			1										
Slobeend					31								
Tafeleend	77	22		16	50		39	25			43	25	4
Kuifeend	97	14		10	79			57			27	6	6
Toppereend								12					
Eidereend								18					
Brilduiker					5	7		2			6	17	
Nonnetje											1	5	5
Middelste zaagbek		1											
Grote zaagbek							2	3					
Blauwe kiekendief		1					1						
Sperwer				1						2			
Buizerd	1			2	1		1		3	3	1		2
Torenvalk	1	2		1	1		1				1		
Fazant	1	1		5	1	5				1	4	5	2
Watteral		1			11						8		
Waterhoen					2	4			4				
Meerkoet	308	59		122	89	50					18	16	27
Scholekster		10	11			4	18	7			1		
Kievit				147									
Drieteenstr. looper		11	13			32	131	5				16	
Krombekstr. looper							1						
Bonte strandloper							2	2				5	
Watersnip					1								
Houtsnip	1					1	2	1	1	1			
Wulp							2	1					
Tureluur							1						
Steenloper				1			21	11					
Kokmeeuw	67	160	64	3			58	96			8	6	112
Stormmeeuw	5	24	153		2		272	47			1	6	19
Kl. Mantelmeeuw	11	158	189			7	51				2		
Zilvermeeuw	495	921	3176	9	28	47	918	524			2	18	264
Gr. Mantelmeeuw	3	16	5		5	5		16					
Drieteenmeeuw							15						

Tabel 2. (vervolg) Resultaten Punt Transect Tellingen 1995-1996

	November '95					December '95						Februari '96	
	a	b	c	d	i	a	b	c	e	f	i	a	d
Soortnaam:													
Houtduif	23	1	4	286	262	50	1	6	319	306	95	26	18
IJsvogel	1												
Groene Specht	3	2		2	3		3		1	2		1	3
Grote Bontespecht	1	3			4	1	2		1	8	1	1	1
Veldleeuwerik		12	1	10			9	10		2			1
Graspieper		52	2	3			3	2					1
Oeverpieper								2					
Winterkoning		14	6	3	18	1	7	1	1	9	15		1
Heggemus	3	9	6	1	1	1	5	2	5	2	1	1	4
Roodborst	3	15	5	6	20	6	6	1	9	21	19	1	1
Merel	13	6	3	14	50	20	8	8	42	57	72	24	5
Kramsvogel				19		379	137	74	86	209	208	12	1
Zanglijster		15					1	2		1			
Koperwiek	2	35	1	12	24	141	5	2	16	20	3		
Zwartkop								1					
Goudhaantje	3		1	7	5	4			2	6	1		1
Baardmannetje					2								
Staatmees	6	8		1		15				2	2	5	
Glanskop				1	1	3				8	1	5	1
Kuifmees										4			
Zwarte mees												2	
Pimpelmees	5	7	5	3	18	3	1	1	2	6	10	8	4
Koolmees	18	6	1	12	13	12	5	2	8	35	18	14	24
Boomkruiper	1									3		2	
Vlaamse gaai	5	4	1	7	7	1	3		6	3	5	2	2
Ekster	16	21	17	17	14	21	17	12	10	16	20	12	9
Kauw	73	12	20	24	24	134	9	14	10	25	19	59	6
Zwarte kraai	34	61	26	6	7	53	56	54	29	18	7	24	9
Bonte kraai		1				1						1	
Spreeuw	95	126		333	3		42	29		4	7	3	31
Ringmus	6												
Vink	8	22	5	48	11	13	3	2	3	13	4	6	1
Keep				3	10					2	2		
Groenling	4									1			
Putter	12	1		1	1			13			2		
Sijs				3						4			
Kneu		6											
Frater	37												
Barmsijs		4			6								
Goudvink	2	3			4	2		1	4		14	1	
Sneeuwgors						7						3	
Rietgors		1		1	1								
Aantal Soorten:	43	47	26	41	44	35	42	43	24	36	42	33	32
Totaal aantal exemplaren:	1506	1887	3722	1197	954	1115	1870	1238	574	840	707	755	244
Bezoek datum:	23	21	21	11	21	28	28	28	28	29	24	22	25

Globaal overzicht van de landschapselementen van de routes.

- Route A: Vele aspecten van het duingebied. Rijk begroeide binnenduinen, oude bossen in de Meijendelvlakte, zeeduinen met pioniersvegetatie, infiltratieplassen en één punt aan de zee.
- Route B: Zeven punten aan de kust, zeeduinen en enkele dennenbossen en één plas.
- Route C: Zeven punten aan de kust en verder voornamelijk open zeeduinen.
- Route D: Enkele infiltratieplassen, hoog duin met veel verstuingen en duinweiden langs de Wassenaarse Slag.
- Route E: Veel binnenduinen met duinbossen, o.a. Kijfhoek en Bierlap.
- Route F: Binnenduinen met loofbossen en lage begroeiing en infiltratieplassen.
- Route I: Pompstation, langs de hoofdader met veel infiltratieplassen, de Meijendelvlakte met oud bos en binnenduinen met rijke begroeiing.

B Tellingen per kavel

Methode

Op de tweede plaats worden er in de maanden september tot maart door meerdere tellers minstens één keer per maand "Sectorentellingen" gehouden, onder andere ten bate van landschapsbeheer van het Duinwaterbedrijf. Hierbij heeft iedere teller in zijn BMP-kavel een vaste route uitgekozen.

Deze route heeft men in maximaal 15 stukken verdeeld, waarbij zoveel mogelijk op landschapselementen is gelet. Zo is bijvoorbeeld een plas waar men langs loopt een sector. Gaat de route dan door een bos dan is dat een volgende sector, enz. In volgorde van de wandeling worden deze sectoren genummerd.

Tijdens de wandeling worden alle vogels geteld, zowel de in het terrein aanwezige als de overvliegende vogels.

Resultaten van de kavel tellingen

In tabel 3 vindt men welke kavels zijn geteld en wanneer de namen van de tellers. In tabel 4 zijn de resultaten opgenomen van de totaalaantallen per maand. In de kolom exp. staat het totaal aantal van de waargenomen soort, in de kolom kv, het aantal kavels waarin de soort is waargenomen terwijl in de kolom max. het grootste aantal waargenomen vogels in één kavel is gegeven. Men

kan hierdoor ook iets van de groeps grootte en de verspreiding bepalen. Van de getelde kavels grenzen 13s, 15, 16 en 17A aan zee. De kavels 72, 73 en 74 hebben geen open water, de overige kavels bezitten kleine of grote infiltratieplassen en kwelplassen. De kavels 4/5, 13/14 en 72, 73 en 74 zijn als één kavel opgenomen omdat de aantallen niet voor elk apart zijn opgegeven. In figuur twee zijn de getelde kavels gearceerd.

Tabel 3.

Waarnemers van de telling per kavel	Kavelnr.	Wanneer geteld
W.S. Hooijmans	4/5	alle maanden
H. Wanders	6	alle maanden
A.A. Dijkstra	13S	alleen november
F.C. Hooijmans	13/14	alle maanden
J.P. Oppentocht	15	alle maanden
J.P. Oppentocht	16	alle maanden
W.S. Hooijmans	17A	alle maanden
F. Wilmink + H. de Wijs	17B	alle maanden
A. Remeeus	72 t/m 74	alleen febr. niet
J. Regeer	75	alleen sept. niet
N.C. Hoogendoorn	77	alleen januari

VOGELWAARNEMINGEN SEPT.95 T/M FEBR.96

Resultaten wintertellingen per kavel 1995 - 1996

[illegible]

MEIJENDEL MEDEDELINGEN AFL. 30, NOVEMBER 1996

Soortnaam:	September '95			Oktober '95			November '95			December '95			Januari '96			Februari '96		
	Exp.	Kv.	Max.	Exp.	Kv.	Max.	Exp.	Kv.	Max.	Exp.	Kv.	Max.	Exp.	Kv.	Max.	Exp.	Kv.	Max.
Groene specht	3	3	1	7	3	2	5	5	1	5	4	2	4	3	2	3	3	1
Gr. Bontespecht	9	2	8	5	2	4	5	2	4	5	2	4	6	2	4	2	2	1
Boomleeuwerik				55	4	35												
Veldleeuwerik	6	3	3	488	5	250	97	3	50	7	1	7	1	1	1	10	2	5
Boerenzwaluw	26	1	26	1	1	1												
Huiszwaluw	62	1	62															
Graspieper	46	7	15	89	6	69	49	5	17	3	1	3	16	4	7			
Witte Kwikstaart				4	2	3	2	1	2									
Winterkoning	53	8	15	63	9	18	93	9	30	50	8	12	36	5	12			
Heggenmus	56	7	17	62	9	13	55	9	18	25	7	9	9	4	4	1	1	
Roodborst	41	7	8	127	8	26	182	10	54	45	9	17	17	6	6	2	2	1
Gekr. roodstaart	5	2	3															
Paapje	16	4	5															
Roodborsttapuit	4	2	3	2	2	1												
Tapuit	4	3	2															
Beflijster					1	1	1	1	1	1								
Merel	18	7	5	111	9	40	223	10	59	167	9	29	110	9	26	18	7	5
Kramsvogel							16	2	9	485	6	290	488	6	203	4	1	4
Zanglijster	20	4	8	139	8	46	13	4	9	5	4	2	2	2	1	1	1	1
Koperwiek				14	1	14	99	9	48	22	4	15	16	5	5			
Grote lijster				31	1	31	5	1	1	4	2	3						
Kleine Karekiet	4	3	2															
Braamsluiper	2	2	1															
Grasmus	2	2	1															
Tuinfluit	1	1	1															
Zwartkop	18	7	6	3	1	3				1	1	1						
Tjiftjaf	31	8	8	11	6	3				1	1	1						
Fitis	37	7	14	3	1	3												
Goudhaantje	3	2	2	18	3	8	64	6	24	10	4	5	57	4	44	1	1	1
Grauwe vliegenv.	2	2	1															
Baardmannetje				38	4	20	21	3	24	16	3	9	3	2	2			
Staartmees	10	1	10	24	4	11	9	3	5	18	3	7	36	3	18	2	1	2
Glanskop	4	2	3	2	2	1	3	2	2	4	2	2	10	2	9			
Matkop				2	1	2				1	1	1						
Kuifmees	2	1	2	2	1	2	1	1	1	2	1	2	2	1	2			
Pimpelmees	51	7	16	52	7	28	45	8	9	44	7	15	42	9	16	9	6	3
Koolmees	64	8	16	96	9	44	42	8	19	29	9	4	47	9	23	21	6	6
Boomkruiper	2	2	1	1	1	1				1	1	1	4	2	3			
Vlaamse gaai	24	5	10	32	9	9	39	8	9	17	6	4	17	8	4	18	6	4
Ekster	61	8	13	52	9	7	94	10	23	63	9	17	44	10	12	27	8	7
Kauw	17	5	4	102	6	48	52	6	30	114	5	56	52	4	26	40	6	14
Roek							2	1	2									
Zwarte kraai	66	8	30	41	9	9	66	10	25	55	7	15	18	8	4	29	6	8
Bonte kraai										1	1	1						
Spreeuw	35	3	25	2215	6	1200	279	4	150	48	2	46	13	1	13			
Ringmus							3	1	3									
Vink	5	3	3	1182	8	700	112	8	75	11	3	9	4	3	2	2	1	2
Keep				73	5	15	7	2	5									
Eur. Kanarie				2	1	2												
Groenling				27	4	20	15	4	12	4	1	4	8	2	7	1	1	1
Putter				13	1	13												
Sijs				20	3	12	4	1	4	2	1	2	7	2	4			
Kneu	14	2	12	5	2	4												
Frater							15	1	15									
Barmsijs							4	1	4									
Grote barmsijs							16	1	16	6	1	6						
Kruisbek	1	1	1															
Goudvink				8	5	2	3	3	1	4	3	2	2	2	1	1	1	1
Ijsgors				1	1	1												
Sneeuwgorss							1	1	1	1	1	1						
Geelgors							2	1	2									
Ortolaan	1	1	1	2	1	2												
Rietgors	20	6	8	12	5	4	5	2	4									
Soepeend							2	1	2									

Het weer

In verband met de bijzondere weersomstandigheden deze winter iets over het weer wat zo'n grote invloed heeft gehad op de aantallen vogels in de duinen.

Begin december eerste vorstperiode. Na 9 december overal ijs op de plassen met enkele wakken. Soms enige lichte sneeuw. Dat duurde tot 28 december. Daarna dooi met ijzel en rijp. Eind januari 1996 volgde er een tweede vorstperiode tot 10 februari. Op de rivieren en het IJsselmeer lag dik ijs, en was nog net bevaarbaar. Langs de kust een hoge ijsrand.

Na 10 februari was er even een korte dooiperiode, en van 13 tot 23 februari weer afwisselend lichte tot matige vorst en sneeuwval. Alle plassen in het duin nog bevroren en een licht sneeuwdek, veel koude winden. Na 24 februari waren er nog zeer koude oostelijke winden en nog veel nachten lichte tot matige vorst tot 18 maart. Nog veel ijs op de plassen met enkele wakken. Na 18 maart was er blijvende dooi.

Aanvullende opmerkingen bij de resultaten van de tellingen

Het totaal aantal waargenomen soorten betrof 145.

Op enkele uitzonderingen na zijn de volgende soorten alleen overvliegend waargenomen:

Lepelaar, Aalscholver, Ganzensoorten, Wespandief, Goudplevier, Holenduif, Boomleeuwerik, Veldleeuwerik

Opvallende uitzonderingen zijn:

28 oktober: 35 Kolganzen neerdalend in kavel 4/5 (pan 17). Na één uur weer opvliegend richting west.

24 december: 13 Grauwe Ganzen in een wak van kavel 13/14.

Nu en dan enkele vissende Aalscholvers in sommige plassen.

Echte wintergasten zijn:

Dodaars, Fuut, Aalscholver, Knobbelswaan, Krakeend, Wintertaling, Wilde eend, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Fazant, Waterhoen, Meerkoe, Houtsnip, Meeuwensoorten, Houtduif, Groene Specht, Winterkoning, Heggemus, Roodborst, Merel,

Goudhaantje, Mezensoorten, Kraaienfamilie, Vink, Groenling, Sijs, Goudvink

Wat de aantallen van de wintergasten betreft is er door de strenge winter een groot verschil met de winter van 1994-1995. De watervogels verdwenen door het dichtvriezen van de plassen op enkele wakken na maar ook andere soorten zijn het duin ontvlucht. (zie tabel 5). Het duin was in februari 1996 leeg en stil.

Tabel 5. Waargenomen vogels in februari
1994/1995 en 1995/1996

Naam	1994 - 1995		1995 - 1996	
	exp.	kavels	exp.	kavels
Dodaars	12	4	0	0
Aalscholver	18	7	0	0
Knobbelzwaan	19	7	1	1
Wilde Zwaan	13	2	1	1
Bergeend	13	3	1	1
Wintertaling	61	2	0	0
Wilde eend	70	9	187	3
Slobeend	8	2	0	0
Tafeleend	143	9	41	5
Kuifeend	244	9	17	3
Buizerd	8	6	2	2
Fazant	6	5	1	1
Waterhoen	2	2	0	0
Meerkoet	406	9	14	1
Houtsnip	15	7	0	0
Winterkoning	41	9	0	0
Heggemus	16	7	1	1
Roodborst	8	4	2	2
Merel	33	10	18	7
Staartmees	22	3	2	1
Pimpelmees	51	9	9	6
Koolmees	62	9	21	6
Ekster	74	10	27	8
Kauw	73	6	40	6
Zwarte Kraai	26	9	29	6

VOGELWAARNEMINGEN SEPT.95 T/M FEBR.96

De voornaamste trekvogels zijn:

Kievit, Kl. Mantelmeeuw, Holenduif, Boomleeuwerik, Veldleeuwerik, Huiszwaluw, Boerenzwaluw, Graspieper, Merel, Kramsvogel, Zanglijster, Koperwiek, Kauw, Spreeuw, Vink, Keep, Groenling, Sijs, Rietgors.

Nog niet vermelde teldata zijn: 6 september: Van 11 tot 11.30 uur, zittend in kavel 6 bij pan 17 met een flinke zuidwestenwind, trek van zwaluwen fouragerend laag over het water zuidwaarts vliegend. Ongeveer 500 huiszwaluwen en 500 Boerenzwaluwen. (H. Wanders).

A. Remeus die veel trekwaarnemingen verricht en meldt ons nog de volgende min of meer bijzondere waarnemingen:

6/10 t/m 5/11	Grote Pieper, 8 ex.
9/10	Duinpieper, 1 ex. zuidwaarts vliegend.
8/10 en 17/10	Roodkeelpieper, resp. 2 en 1 ex. over kavel 16.
17/9 t/m 12/11	Grote Gele Kwikstaart, 31 ex.
22/10	Sperwergrasmus, 1 ex. Zeereep kavel 16.
29/10	Bladkoninkje, 1 ex. kavel 7.
21/10 en 26/10	Baardmannetje, resp. 30 en 26 ex.
22/10	Geelgors, 3 ex .
29/10	Bosgors, 1 ex. kavel 2
22/10	Vink, totaal aantal zuidwaarts vliegend: 10455 ex
21, 22 en 29/10	Keep, resp. 611, 2550 en 334 ex.
6, 9, en 17/10	Ringmus, resp. 870, 1023 en 234 ex.
26/11	Kolgans, 230 exp. overvliegend zuidwaarts.

Overige nog niet vermelde waarnemingen buiten de teldata zijn:

1/9	Dwergmeeuw, kv. 4/5 en Visarend kv. 15
17/9	Waterral staande in liguster, twee meter hoog, in de zeereep
11/8	Purperreiger 1 in kv. 17.
5/11	Krooneend, 18 exp. in kv 14.
5/11	Velduil, kv. 13s.

9/10 Wespendif, 1 ex. in kavel 6.
18/10 Havik, 1 ex. kv 6.

Literatuur

M.F.H. Hustings en anderen. Deel 3 "Natuurbeheer in Nederland".
CBS/SOVON Nederland. "Handleiding Punt-Transect-Telling".

Besluit

De Vogelwerkgroep Meijendel heeft ook dit jaar weer veel medewerking ondervonden van het Duinwaterbedrijf Zuid-Holland. Dank ook aan de Heer H. van der Meer voor het kaartje van figuur 1 en natuurlijk ook aan alle medewerkers van de vogelwerkgroep die in weer en wind de gegevens hebben verzameld.

AANWIJZINGEN VOOR AUTEURS

In Meijndel Mededelingen verschijnen tweemaal per jaar Nederlandstalige artikelen over de biologie van het duin, m.n. over de terreinen die in beheer zijn bij de NV DZH. Tekst inleveren in tweevoud: op floppy in Word Perfect (liefst versie WP 5.1) en op papier. Lay out liefst aanpassen aan MM, d.w.z. lettertype Times Roman 11 punts, kopjes in hoofdletters en vet, soortsnamen cursief, regelafstand 1,4, regelhoogte 0,42 cm, links uitvullen. Indien dit problemen oplevert platte tekst inleveren, d.w.z. zonder verborgen codes die wij moeten zoeken en verwijderen! Tabellen maken met TAB's (geen spaties) en na de tekst zetten. Literatuurlijst conform het gebruikelijke format (voorletters niet gevolgd door puntjes). Vermijd "Inspringen" (F4). Figuren uitsluitend op papier aanleveren en in direct reproduceerbare vorm, dus niet als WP-plaatje of slide-write file. Ook geen grafische tabellen. Toezending aan een van de redactieleden of direkt aan het redactieadres: Postbus 9516, 2300 RA Leiden.

INHOUD:

G.J. Klapwijk, Een schets van het duinbeheer tot de 18e eeuw	1
G.J. de Bruyn, Dierengemeenschappen in de Hollandse duinen	13
H.G.J.M. van der Hagen, Landschappen van Meijendel	51
T.J. van Leeuwen, Slanke (Duin)gentiaan en neerslagextremen	65
V. Westhoff en H. Doing†, De plantengroei: botanische bijdrage aan het verslag van de excursie van de DZH naar Ierland	71
J.P. Oppentocht, Broedvogelmonitoring Meijendel 1995	85
H. Wanders, Vogelwaarnemingen buiten de broedtijd, september 1995 t/m februari 1996	101